

Nr 272.

Av herr **Rydén**, om årligt understöd åt f. d. intendenten
Olof Granberg.

En av Sveriges allra främste konsthistoriker och konstkännare, f. d. intendenten vid nationalmuseum Olof Granberg, befinner sig för närvarande i en mycket nödställd och svår belägenhet. Få människor torde mera verkamt och oegennyttigt under ett långt liv ha arbetat i den svenska konstforskningens tjänst, och det synes mig därför, med hänsyn till omständigheterna i övrigt, synnerligen hårt, därest han skulle på ålderdomen lämnas utan allt understöd från statens sida. Chefen för nationalmuseum ingick år 1924 till Kungl. Maj:t med framställning om ett årligt understöd för Granberg av 5,000 kronor. Denna skrivelse torde här få medfölja som bilaga. I avgivet yttrande hemställde statskontoret om ett årligt understöd åt Granberg från allmänna indragningsstaten av 4,500 kronor. Även detta yttrande bifogas. För att belysa värdesättningen i in- och utlandet av Granbergs konstvetenskapliga arbete tillåter jag mig jämväl bifoga ett antal yttranden av auktoriteter å ifrågavarande område.

Med hänsyn till vad nationalmusei chef samt statskontoret i ärendet anfört ävensom övriga här bifogade yttranden tillåter jag mig värdsamt hemställa,

att riksdagen måtte medgiva, att f. d. intendenten Olof Granberg må från och med den 1 oktober 1925 under sin återstående livstid uppbära understöd från allmänna indragningsstaten till belopp av 4,500 kronor, för år räknat, med rätt för honom att, så länge dyrtidstillägg utgår till f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer, åtnjuta sådant tillägg, beräknat efter de grunder, som gälla för nyreglerade pensioner.

Stockholm den 22 januari 1926.

Värner Rydén.

Avskrift.

Till Konungen.

Hösten 1916 begärde intendenten Olof Granberg avsked från sin befattning vid Nationalmuseum, vilket honom den 31 oktober samma år av Eders Kungl. Maj:t i nåder beviljades. I Nationalmusei årsberättelse för sagda år yttras med anledning härav att:

”Granberg varit en pliktrogen och sakkunnig vårdare av de konstskatter inom museet, som varit honom anförtrodda,” och att han ”ävenledes gjort sig vida bemärkt som en framstående kännare av äldre tiders konst, framför allt den nederländska, något som även kommit den avdelning, han under de senare åren som intendent förestod, handtecknings- och gravvyrssamlingen, i hög grad till godo.”

Anledningen till Granbergs avskedstagande var, enligt hans egen uppgift, bl. a. hans önskan att, befriad från en daglig museitjänstgöring, som lade allt för stora hinder i vägen för omfattande konstforskningar, kunna mer odelat ägna sig åt en konstvetenskaplig verksamhet, som han i decennier haft inriktad dels på uppspårande, granskande och beskrivande av inom landet på enskilda händer befintliga, förut okända äldre målningar, dels på insamlandet i olika arkiv och bibliotek av material till de svenska konstsamlingarnas historia från Gustaf Vasas tid till våra dagar. Den förra delen av Granbergs verksamhet hade redan då resulterat i en rad märkliga arbeten, senast det stort anlagda praktverket ”Trésors d'art en Suède”, som i utlandet gjort honom till en auktoritet på den nederländska konstens område och givit hans böcker anseende som källskifter för andra forskare. Den andra delen av hans verksamhet åter, de svenska konstsamlingarnas historia — ett viktigt bidrag till vår odlings hävder —, kräver allt fortfarande hans forskareflit, ytterst omfattande som det är, detta värv utan nämnvärda föregångsarbeten. Att märka är dessutom, att Granbergs forskningar, vilka hemma som ute tillerkänts stor betydelse, alla företagits på hans eget initiativ, utan understöd vare sig från staten eller enskilda.

Det kan dock knappast väntas, att den nu till åren komne forskaren (han är född 1858) alltjämt uteslutande på egen bekostnad skall bedriva denna för vår kulturhistoria betydelsefulla och mycket tidskrävande verksamhet, och detta så mycket mindre, som han genom sin avgång från Nationalmuseum kom att bli förlustig den pension, han under andra förhållanden från och med 67 års ålder skulle ägt rätt att uppbära.

På det att Granberg, efter att under årens lopp ha insamlat ett rikt och ovärderligt material, klarare än förut belysande våra statssamlingars tillkomst — de äldre privata konstsamlingarnas historia är även Nationalmusei — icke skall se sig nödsakad att upphöra med en konstvetenskaplig gärning, som näpeliggen någon, i alla händelser knappast med samma hängivenhet och ihärdighet, skulle komma att upptaga, får jag härmed i underdånighet hemställa, att Granberg dels såsom understöd för alltjämt pågående, ännu årtal krävande forskningar, dels såsom ett erkännande för många utgivna konsthistoriska arbeten, som särskilt utomlands vunnit det största erkännande, dels slutligen såsom ersättning för en förlorad pensionsrätt, som icke på annat sätt står att

återvinna, under sin återstående levnad måtte tillerkännas ett årligt belopp av kr. 5,000: —.

Stockholm den 28 april 1924.

Underdånigst
AXEL GAUFFIN,
t. f. överintendent.

Avskrift.

Underdånigt utlåtande, tecknat å k. rem. nr 586, ang. beredande av understöd åt f. d. intendenten O. Granberg.

Av bilagda, till statskontoret inkomna skrivelse från f. d. intendenten Granberg, innefattande uppgifter rörande hans anställning i statstjänst samt verksamhet i övrigt m. m., framgår, att Granberg är född den 24 september 1858, att han, efter att hava under åren 1884—1886 innehaft anställning såsom e. o. amanuens vid nationalmuseets konstavdelning, år 1899 återinträtt i statstjänst och tjänstgjort åren 1899—1915 såsom bibliotekarie vid akademien för de fria konsterna ävensom från 1903 vid nationalmuseum, där han under åren 1906—1912 fungerat såsom sekreterare och, efter år 1911 vunnit befordran till ordinarie tjänsteman, från år 1913 innehaft befattningen såsom intendent och föreståndare för handteknings- och gravyrksamlingen; samt att han emellertid redan år 1916 på begäran erhållit avsked i avsikt att odelat ägna sig åt konstforskning. Han har således långt innan han uppnått pensionsåldern lämnat statstjänsten efter en anställningstid av omkring 18 år. I och för sig skulle dessa omständigheter knappast kunna anses vara av beskaffenhet att föranleda åtgärd till beredande av pension av statsmedel. Emellertid inhämtas av de remitterade handlingarna, att Granberg, även efter det att hans synnerligen väl vitsordade tjänstgöring vid nationalmuseet upphört, genom sina konstforskningar och däröver utgivna skrifter bedrivit en för vår kultur- och konsthistoria i allmänhet och speciellt för de till nationalmuseet hörande områden synnerligen märklig verksamhet. Med hänsyn till vad därom i handlingarna anförs och då det tillika intygats, att Granberg för att kunna fullfölja sin framstående konstvetenskapliga forskarverksamhet är i behov av understöd från det allmännas sida, finner sig statskontoret icke kunna avstyrka, att sådant understöd beredes honom i form av pension från allmänna indragningsstaten. Ett i någon mån likartat fall har varit föremål för innevarande års riksdags behandling, i det att riksdagen på framställning av Eders Kungl. Maj:t beviljat understöd åt fil. doktorn A. Vannérus såsom ett uttryck av erkännande för hans värdefulla arbete i den filosofiska forskningens tjänst och ett stöd för fortsatt vetenskaplig verksamhet.

Vad understödsbeloppet beträffar får statskontoret, med framhållande att, om Granberg intill pensionsåldern kvarstått i sin anställning vid nationalmuseet, pensionsunderlaget för honom skulle hava utgjort 5,724 kronor samt att pensionen alltså med hänsyn till det antal tjänstår, som under sådana förhållanden kunnat tillgodoräknas honom, torde kunna beräknas till 4,584 kronor, föreslå ett belopp av 4,500 kronor; och då beloppet sålunda beräknats efter nyreglerat pensionsunderlag, lär det dyrtidstillägg å beloppet böra utgå efter

de grunder, som gälla eller kunna komma att gälla för nyreglerade pensioner. Vidare synes understödsbeloppet lämpligen kunna anvisas att utgå från och med månaden näst efter den, då pensionsåldern, 67 år, av honom uppnås, eller alltså från och med den 1 oktober 1925.

På grund härav hemställer i underdånighet statskontoret, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen medgiva, att f. d. intendenten Granberg må från och med den 1 oktober 1925 under sin återstående livstid uppbära understöd från allmänna indragningsstaten till belopp av 4,500 kronor för år räknat med rätt för honom att, så länge dyrtidstillägg utgår till f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer, åtnjuta sådant tillägg, beräknat efter de grunder, som gälla för nyreglerade pensioner.

Stockholm den 12 juli 1924.

C. A:SON LEIJONHUFVUD.

John Gibson.

/Carl Peyron.

Exp. d. 20/s 1924.

(Eckl. dept.)

Avskrift.

Catalogue raisonné de tableaux anciens, inconnus jusqu'ici, dans les collections privées de la Suède. Stockholm 1886.

Det måste erkännas, att ett arbete som detta är en lika stor märkvärdighet i som en heder för vårt land. Den konsthistoriska forskningen, bedriven på det sätt, som här föreligger, är en av den nya tiden fastställd uppgift, och det är klart, att den rätta kännedomen om konsten, konstnärerna och deras verk genom en sådan forskning skall på det kraftigaste befrämjas . . .

C. R. Nyblom.

(Posttidningen, december 1886.)

Konsthistoriska studier och anteckningar. Stockholm 1895.

Den bok med ovanstående titel, som nu utgivits, innehåller en samling artiklar . . ., som kraftigt vittna om att författaren är en av dessa forskare, som äro födda att upptäcka nytt och sprida ljus samt oförskräckt säga ifrån, när det gäller sanningen . . . Slutligen följer i boken en avdelning, som författaren kallar "Positiva och negativa konstforskningar", och här är det, som hans oblidkeliga rättframhet starkast framträder . . . Det ligger något luftrensande och upptråkande i en sådan "razzia", och gott vore, om författaren icke förtröttares i att genomföra detta självpålagda, ofta otacksamma, men alltid hälsosamma kritiska värv.

C. R. Nyblom.

(Posttidningen, 13 augusti 1895.)

Avskrift.

Till Olof Granberg, den utmärkte forskaren och upptäckaren på konsthistoriens område!

. . . Jag begagnar tillfället för att bringa eder personligen en tacksägelse för eder verksamhet på konsthistoriens område. Med min gamle vän Scholander är jag benägen att betrakta dem som av kallelse och hjärta ägna sig åt konsten och dess hävdateckning, men genom börd och sympatier äro bundna vid vårt land, som dömde till att strida med föga större utsikter till livets frälsning än martyrerna på arenan.

Viktor Rydberg.

(1893/95.)

Avskrift.

Drottning Kristinas tavelgalleri på Stockholms slott och i Rom, dess uppkomst och dess öden ända till våra dagar. Stockholm 1896.

Man kan säga, att det är en stor tur för en konsthistorisk författare att, såsom Olof Granberg, påträffa ett förut icke bearbetat ämne av så stort historiskt intresse som "Drottning Kristinas tavelgalleri på Stockholms slott och i Rom", liksom det förut var för honom att kunna vara så gott som den konsthistoriska upptäckaren och den förste beskrivaren av många värdefulla arbeten av äldre mästare, som i slutet av 1880-talet funnos i svenska privatsamlingar; men man får icke förgäta, att han själv, ledd av ett brinnande forskningsintresse, av egen drift uppsökt dessa ämnen, vilkas grundliga genomforskande fordrat både tid, tålmod och ekonomiska uppoffringar, ej heller att det är först resultatet, som bevisar, huru förträffligt ämnet är valt . . . Sedda ur denna synpunkt, äga Olof Granbergs båda viktigaste arbeten, "Les collections privées de la Suède" och "Drottning Kristinas tavelgalleri", sin fosterländska uppgift och betydelse. Den internationella betydelsen av det förstnämnda verket är redan från de mest kompetenta håll erkänt.

Karl Wählin.

(Ord och Bild 1896.)

Avskrift.

Drottning Kristinas tavelgalleri på Stockholms slott och i Rom, dess uppkomst och dess öden ända till våra dagar. Stockholm 1896.

Det nya arbetet . . . kan icke annat än lägga en ny lager till den förf. redan förut förvärvat som konstforskare. Det utmärker sig nämligen för verklig grundlighet i forskningen, en metod, som är fullt modernt komplicerad, i det stoffet hämtas från alla källor, skriftliga, tryckta, muntliga, för att sedan kritiskt sällas. Slutligen röjer det det slag av fantasi, som är vetenskapsmannens: uppfinnings-

rikedomen, förmågan att finna uppslag och ana dolda samband mellan det skenbart åtskilda . . .

John Kruse.

(Historisk tidskrift, 1897.)

Avskrift.

I fråga om konsthistoria märker man kanske bäst, hur långt Sverige är från Europa. Sällan är det någon här hemma odelat ägnar sig åt denna vetenskap, som dock nu mer än någonsin fordrar sin man. Det är föga underligt, ty att här i Sverige bliva konsthistoriker på allvar, kräver något av samma förutsättningar som att gå in vid ett rangregemente . . . Det är därför med dubbel tacksamhet, man är skyldig att hälsa var och en, som söker hålla oss en smula au courant med de nya forskningarna över de stora ländernas konst. Inom studiet av Nederländernas måleri har Sverige hedern att äga en av den nya kritikens mestare, Olof Granberg.

Oscar Levertin.

(Svenska Dagbladet 18 augusti 1898.)

Avskrift.

Konsthistoriska studier och anteckningar, Stockholm 1895.

Man behöver ej läsa många sidor i herr Granbergs tavelkataloger och konsthistoriska monografier för att finna, att han så att säga är född tavelkännare. Han går till en kritisk granskning av de gamla dukarna och tavlorna med en sällspord skärpa i blicken, en skärpa, som han vässat under en flitig granskning av en mängd gamla konstverk i in- och utlandet . . .

Georg Göthe.

(Stockholms Dagblad 16 juni 1895.)

Drottning Kristinas tavelgalleri på Stockholms slott och i Rom, dess uppkomst och dess öden ända till våra dagar. Stockholm 1896.

Undertecknad och andra ha alltid trott, att drottningen vid sin tronavsägelse och avresa ur riket tog med sig så gott som hela sitt galleri och att detta därför saknade allt direkt intresse för våra samlingars historia. Men författarens förtjänst är att ha visat, att så icke var förhållandet . . . Hans forskningsmöda har sannerligen icke varit liten . . . Det gällde att äga en mycket omfattande kännedom om denna litteratur, besitta fyndighet och skarpsinne, men på samma gång gå fram med stor försiktighet. Också är det just genom dessa egenskaper samfällt, som herr Granbergs bok blivit det gedigna arbete den är.

Georg Göthe.

(Stockholms Dagblad 19 maj 1896.)

Avskrift.

Statens Museum for kunst.

Kjöbenhavn, d. 14. Februar 1925.

Paa given Foranledning skal jeg herved udtale, at Herr Dr. Olof Granberg ved sine grundlige Studier og Offentliggörelsen af ukendt Materiale har indlagt sig höjst betydelige Fortjenester af den internationale kunsthistorisk forskning. Jeg maa paa det varmeste anbefale ham til en Understöttelse, der sætter ham i Stand at arbejde paa hans betydningsfulde Værk "Svenska konstsamlingarnas historia från Gustav Vasas tid till våra dagar".

Karl Madsen.

Avskrift.

Sveriges privata tavelsamlingar. Stockholm 1885.

Ein so vollständiges Inventar der Schätze alter Gemälde im Privatbesitz ist bisher noch in keinem Lande auch nur angestrebt worden . . . Eine solche Ausbeute ist von grossem allgemeinen Werth für die Geschichte der Kunst. Ähnliche Arbeiten über die Privatsammlungen in Deutschland und der Niederlanden, oder in Frankreich und England wurden eine ganz neue Basis für die kritische Behandlung der Geschichte der Malerei geben . . . Diese Arbeit ist in ihrer Art gerade zu musterhaft und könnte banbrechend wirken.

Vilhelm Bode.

Geheime-Regierungsrath

(Repertorium für Kunstwissenschaft, 1886.)

Avskrift.

Staatliche Museum in Berlin.

Kaiser-Friedrich-Museum.

Berlin C. 2, den 14. febr. 1925.

Die Arbeiten des Kunstgelehrten Herrn O. Granberg, Stockholm, sind wissenschaftlich ausgezeichnet. Das gilt sowohl für seine kleinen Aufsätze in Kunstzeitschriften wie vor allem für sein grosses Verzeichniss der Gemälde in Schwedisches Privatbesitz in 3 reich illustrierten Bänden. Durch dieses Werk ist die Kunstwissenschaft überhaupt erst darauf hingewiesen worden, welche reiche Schätze alter Kunst Schweden in seinem Privatbesitz birgt. Auf Grund dieses ausserordentlich gewissenhaften Inventars hat die Forschung namentlich über die holländischen & vlämischen Maler des XVII Jahrhunderts manches neue Material gewonnen und wissenschaftlich verwerten können. Grade ich persön-

lich konnte daraus für verschiedene meinen Arbeiten, namentlich für meine "Meister der holländischen & vlämischen Malerei" grossen Nutzen ziehen.

Vilhelm v. Bode.
Generaldirector der Museen
a. D.

Avskrift.

Catalogue raisonné de tableaux anciens, inconnus jusqu'ici, dans les collections privées de la Suède. Stockholm 1886.

Après une longue vie d'études, de fréquentes promenades dans les Musées et d'innombrables visites à l'Hôtel Drouot, on croit avoir appris quelque chose sur l'École hollandaise. Illusion vaine! . . . Cet ouvrage est fait à la fois pour nous instruire et pour nous inspirer un sentiment d'humilité . . . Ce livre, destiné à nous rendre modestes, devrait être pour nous un excitant.

Paul Mantz.
Directeur général de l'administration des Beaux-arts.
(Gazette des Beaux-arts, 1886.)

Avskrift.

Monsieur le Dr Olof Granberg, que j'ai l'honneur de connaître depuis son début sur le terrain de critique d'Art et d'historien d'Art, a rendu à la science par ses travaux sérieux, compétents, et extrêmement importants (je rapelle seulement les 3 volumes magnifiques: Trésors d'Art en Suède, ses publications sur les collections de la Reine Christine en Suède etc.) des services de premier ordre. J'ai toujours beaucoup regretté de ne pas voir cet homme éminent à la tête d'un grand Musée de sa patrie, parceque les hommes de sa compétence sont vraiment plus rares qu'on ne croit.

A. Bredius.
Ancien Directeur du Musée Royal à la Haye.
Monaco, fevrier 1925.
